

# СТАЛИЙ РОЗВИТОК ГРОМАД

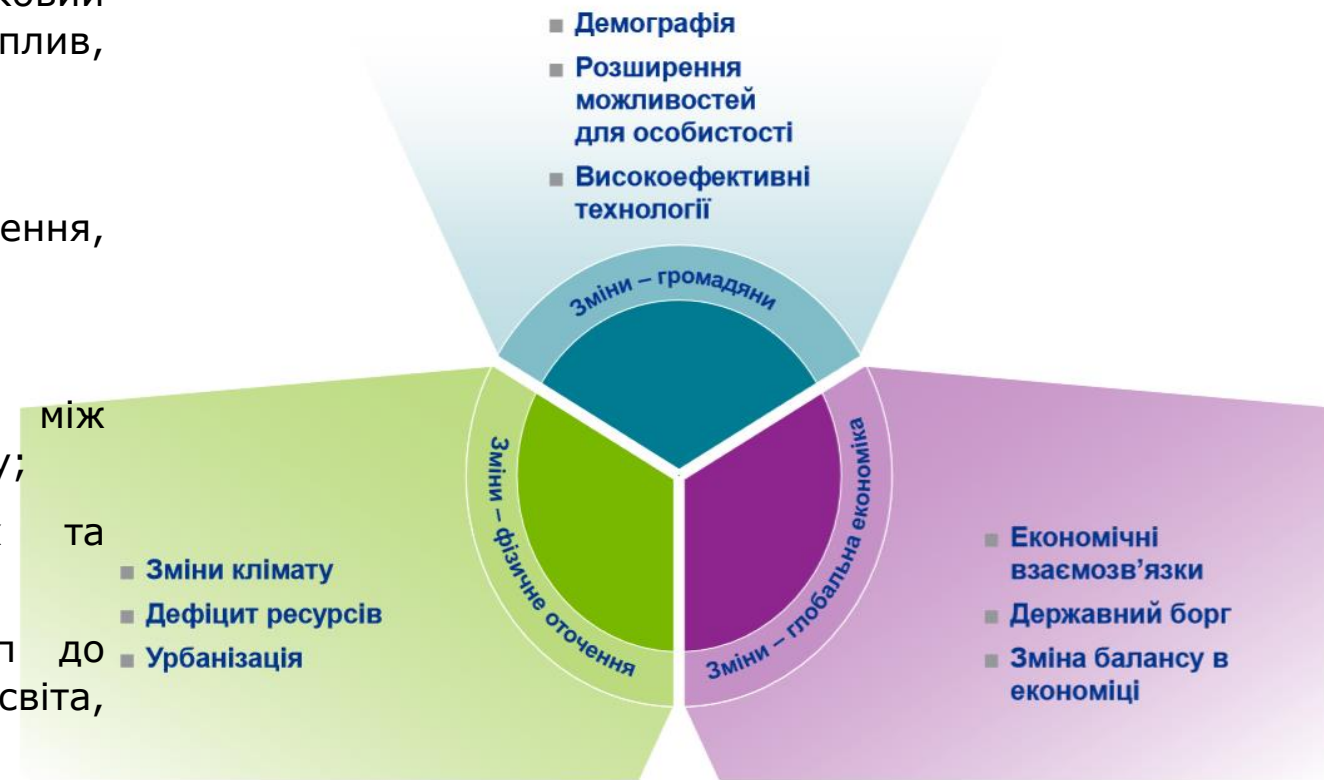
**Конференція «Добре місцеве врядування: виклики та рішення»,  
Луганська та Донецька області**


Ковалівська Світлана,  
керівник Центру регіональних досліджень  
Національного інституту стратегічних досліджень, листопад 2021 р.



# ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА МЕГАТРЕНДИ

- **екологічна проблема** (зміна клімату, «парниковий ефект», зменшення біорізноманіття, антропогенний вплив, порушення водного балансу);
- **проблема війни і миру;**
- **демографічна проблема** (ріст та старіння населення, демографічні дисбаланси);
- **проблема вичерпаності ресурсів;**
- **проблема зростаючого розриву** високорозвиненими країнами і країнами третього світу;
- **проблема енергобезпеки** (зміна глобальних локальних енергосистем);
- **гуманітарні проблеми** (голод, нерівний доступ до соціальних благ, дискримінація, охорона здоров'я, освіта, злочинність);
- **тероризм** (міжнародний та державний).





# ЕТАПИ ВИНИКНЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

- **Червень, 1972 рік, Стокгольм, Швеція** (Декларація Конференції ООН з проблем навколишнього середовища, яка містила 26 принципів і план дій з 109 пунктів.)
- **Грудень, 1972 рік** (створена Програма ООН з навколишнього середовища (ЮНЕП, або United Nations Environmental Program UNEP),)
- **Жовтень, 1982 рік** (прийнято Всесвітню Хартію природи)
- **1983-1987 рр.** створено Міжнародну комісію з навколишнього середовища і розвитку. У 1987 році за результатами роботи Комісії Г. Х. Брундтланд була опублікована доповідь «Наше спільне майбутнє» («Our common future»)





# СТАЛИЙ РОЗВИТОК

- Доповідь "Наше спільне майбутнє" («Our common future») (1987 р):

Під сталим розвитком розумілося такий **розвиток, який задовольняє потреби теперішнього часу, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби.**

«сталий розвиток передбачає стабільний рівноважний стан навколишнього природного середовища при сталому економічному зростанні»





# ЕТАПИ ВИНИКНЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ

- **1992 рік, Ріо-де-Жанейро, Бразилія «Саміт Землі»**
- Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку.
- Порядок денний на XXI століття (Agenda 21), .
- Рамкова конвенція ООН щодо змін клімату.
- Конвенція щодо збереження біологічного різноманіття.
- Декларація щодо напряму розвитку, охорони та використання лісів.

**Кожній країні було рекомендовано розробити національну стратегію збалансованого розвитку з урахуванням необхідних природоохоронних заходів.**





# 2000 РІК – 2015 РОКИ:

## ЦІЛІ РОЗВИТКУ ТИСЯЧОЛІТТЯ (ЦРТ)

- У вересні 2000 року Декларацією Тисячоліття ООН було затверджено Цілі Розвитку Тисячоліття, які визначили напрями глобального розвитку **до 2015 року**
- Сформована на глобальному рівні система ЦРТ містила **8 цілей, 21 завдання розвитку та 60 індикаторів** для оцінки прогресу
- ЦРТ слугували орієнтирами для встановлення цілей на національному рівні та моніторинговим інструментом для вимірювання суспільного прогресу **190 країн світу**







# 2000 – 2015 роки: НАЦІОНАЛЬНІ ЦРТ

- Ціль 1. Подолання бідності
- Ціль 2. Забезпечення якісної освіти впродовж життя
- Ціль 3. Забезпечення гендерної рівності
- Ціль 4. Зменшення дитячої смертності
- Ціль 5. Поліпшення здоров'я матерів
- Ціль 6. Обмеження поширення ВІЛ- інфекції/ СНІДу та туберкульозу і започаткування тенденції до скорочення їх масштабів
- Ціль 7. Сталий розвиток довкілля
- Ціль 8. Глобальне партнерство та розвиток





# ПОРЯДОК ДЕННИЙ 2030

25.09.2015

- 191 країна
- 17 цілей
- 169 завдань
- 230 індикаторів



## ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

17 ЦІЛЕЙ ДЛЯ ЗМІН У НАШОМУ СВІТІ







# ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ:

- ООН RES 70/1. Повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 года
- 78. Мы рекомендуем всем государствам-членам **как можно скорее разработать национальные программы с амбициозными целями, охватывающие все аспекты осуществления настоящей Повестки дня.** Они могут поддерживать переход к достижению целей в области устойчивого развития и основываться на существующих инструментах планирования, таких как стратегии национального развития и стратегии устойчивого развития, в зависимости от обстоятельств.
- 79. Мы рекомендуем также государствам-членам **проводить регулярные и всеобъемлющие обзоры прогресса на национальном и субнациональном уровнях так, чтобы руководителями и инициаторами этих обзоров были сами страны.** Такие обзоры должны проводиться с учетом мнений коренных народов, гражданского общества, частного сектора и других заинтересованных сторон в соответствии с национальными условиями, стратегиями и приоритетами. Национальные парламенты, а также другие учреждения тоже могут поддерживать эти процессы.





# ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ:

- ✓ мають збалансовано охоплювати **всі три складові сталого розвитку та взаємозв'язки між ними;**
- ✓ мають бути **стисло та доступно сформульованими** (з відповідними показниками);
- ✓ мають **спрямовувати владу та суспільство на практичні дії та стимулювати активну діяльність.**





# ЦСР: АДАПТАЦІЯ З УРАХУВАННЯМ СПЕЦИФІКИ НАЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

- **Контекстуалізація відповідно до національних стратегічних пріоритетів** --- завдання та показники на рівні країни визначаються з урахуванням специфіки, поточного стану розвитку, бачення та стратегічних напрямів
- **Інклюзивний підхід** --- влада, суспільство, бізнес залучаються до визначення національних ЦСР
- **Універсальність** --- всі країни мають можливість визначити власні цілі із 17 глобальних (Middle-income countries, High-income countries)





# ЦСР: АДАПТАЦІЯ З УРАХУВАННЯМ СПЕЦИФІКИ НАЦІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

- **Забезпечення рівності** --- рівність є ключовим стрижнем порядку денного розвитку
- **Підхід, що базується на правах людини** --- ЦСР на практиці забезпечує права людини за напрямками сталого розвитку
- **Інтегрований підхід** --- забезпечення синергетичного ефекту

ЦРТ  
РІО +20



ЦСР -  
17  
робочих  
груп



Експертні  
обговорення та  
консультації в Україні

Бачення розвитку  
до 2030 року

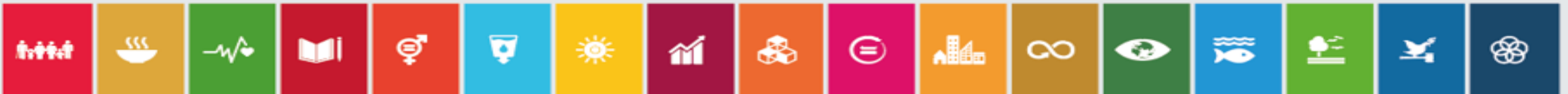
Стратегічні та  
програмні  
документи  
Моніторинг





# Роль ЦСР на національному рівні

- бути інструментом інтеграції трьох складових сталого розвитку;
- застосовуватися в якості керівних принципів в процесі співробітництва в цілях розвитку;
- сприяти формуванню національної політики;
- сприяти подоланню проблем, які призводять до незбалансованості розвитку;
- сприяти виділенню коштів з національного бюджету;
- бути інструментом для аналізу результативності національної політики.







# ПОРЯДОК ДЕННИЙ 2030: УКРАЇНА

- **у 3,5 рази збільшити частку енергії, виробленої з відновлюваних джерел (ЦСР 7);**
- **у 2 рази знизити енергоємність ВВП (ЦСР 7);**
- **у 7 разів підвищити частку доріг загального користування державного значення з твердим покриттям, що відповідають нормативним вимогам (ЦСР 9);**
- **у 10 разів підвищити частку реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової (ЦСР 9);**
- **у 3,3 рази підвищити частку транспорту громадського користування (ЦСР 9);**
- **у 6 разів збільшити чистий притік іноземних інвестицій (ЦСР 17);**





# ПОРЯДОК ДЕННИЙ 2030: УКРАЇНА

- **у 3 рази збільшити** площу природно-заповідного фонду загальнодержавного значення (ЦСР 11);
- **у 2 рази збільшити** частку спалених та утилізованих відходів у загальному обсягу їх утворення (ЦСР 12);
- **довести до 100 %** частку міського та сільського населення, яке має доступ до питної води гарантованої якості (ЦСР 6);
- **у 3 рази скоротити** обсяги скидів забруднених стічних вод у водні об'єкти (ЦСР 6);





# ПОРЯДОК ДЕННИЙ 2030: УКРАЇНА

- **втричі скоротити** частку скидів забруднених стічних вод у загальному обсязі скидів до морського середовища (ЦСР 14);
- **у 4 рази зменшити** рівень бідності (ЦСР 1);
- **забезпечити 100 %** затвердження регіонами стратегій розвитку та планів заходів щодо їх реалізації за участю громадськості (ЦСР 11);
- **у 5 разів підвищити** витрати на виконання наукових і науково-технічних робіт (ЦСР 9);
- **в 4 рази підвищити** частку транспортної інфраструктури й дорожнього сервісу, що враховують потреби людей з інвалідністю (ЦСР 9).



# ГІПОТЕЗА (КЛЮЧОВА ТЕЗА ПРЕЗЕНТАЦІЇ)

Визначальну роль у подоланні глобальних викликів, а значить і досягненні ЦСР відіграють

**ПАРТНЕРСТВО, ВЗАЄМОДІЯ та ЗГУРТОВАНІСТЬ,**

**що спирається на національні, регіональні та локальні стратегії сталого розвитку.**



# ЯК БИ ЦЕ МАЛО БУТИ?

## ПРОЦЕС ІНКОРПОРАЦІЇ ЦСР В ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ





# А ЩО ВІДБУВАЄТЬСЯ НА ПРАКТИЦІ?

## Досвід регіональної локалізації ЦСР

Цілі Сталого  
Розвитку: Волинь

РЕГІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ 2



ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ:  
ДНІПРО-2030.  
РЕГІОНАЛЬНА ДОПОВІДЬ

— 2018 —

Пілотний проект GIZ/ ПРООН "Підтримка впровадження ЦСР в Україні" у Волинській та Дніпропетровській областях, спрямований на впровадження ЦСР на регіональному рівні. Регіональна доповідь «Цілі сталого розвитку: Дніпро-2030» «Цілі Сталого Розвитку: Волинь»



Вимірювання досягнення цілей сталого розвитку регіонами України: вибір індикаторів та визначення базових рівнів, дискусійна доповідь ПРООН



МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ для врахування Цілей сталого розвитку в стратегіях розвитку територіальних громад, Підготовлено в рамках проекту ПРООН/ГЕФ «Інтеграція положень Конвенції Ріо у національну політику України»



# Указ Президента України №722/2019

## Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року

- Забезпечувати дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року
- Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року є орієнтирами для розроблення проектів прогностичних і програмних документів, проектів нормативно-правових актів з метою забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України.
- упровадження дієвої системи моніторингу реалізації Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року



# Україна втратила 6 років можливостей для досягнення ЦСР: статус-кво

- безсистемність та відсутність координації публічної політики в сфері сталого розвитку на всіх рівнях,
- неузгодження регіональних і місцевих стратегій розвитку із національними ЦСР
- неможливість вимірювання поточного стану, оцінки проблем для стратегічного планування сталого розвитку регіонів та громад, а також прогресу досягнення ЦСР на регіональному та локальному рівнях на основі узгоджених підходів визначення стратегічних пріоритетів сталого розвитку регіонів та громад.



# ЦСР-11 СТАЛИЙ РОЗВИТОК МІСТ І ГРОМАД

Глобальна назва Цілі: «Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст і населених пунктів»

Глобальна ЦСР 11	Національна ЦСР 11 (Національна доповідь – не є нормативно-правовим актом)
11.1. До 2030 року забезпечити загальний доступ до достатнього, безпечного і недорогого житла й основних послуг і упорядкувати нетрі	11.1 Забезпечити доступність житла
11.2. До 2030 року забезпечити всім можливість користуватися безпечними, недорогими, доступними та екологічно стійкими транспортними системами на основі підвищення безпеки дорожнього руху, зокрема розширення використання громадського транспорту, приділяючи особливу увагу потребам тих, хто перебуває в уразливому становищі, жінок, дітей, інвалідів і літніх осіб	Не враховано
11.3. До 2030 року розширити масштаби відкритої для всіх і екологічно стійкої урбанізації та можливості для комплексного і сталого планування населених пунктів та управління ними на основі широкої участі в усіх країнах	11.2 Забезпечити розвиток поселень і територій виключно на засадах комплексного планування та управління за участю громадськості
11.4. Активізувати зусилля із захисту та збереження всесвітньої культурної і природної спадщини	11.3 Забезпечити збереження культурної і природної спадщини із залученням приватного сектору
11.5. До 2030 року суттєво скоротити кількість загиблих і постраждалих та значно зменшити прямий економічний збиток у формі втрат світового валового внутрішнього продукту внаслідок лих, у т. ч. пов'язаних з водою, приділяючи особливу увагу захисту малозабезпечених і вразливих груп населення	11.4 Забезпечити своєчасне оповіщення населення про надзвичайні ситуації з використанням інноваційних технологій
11.6. До 2030 року зменшити негативний екологічний вплив міст у перерахунку на одну особу населення, в тому числі шляхом приділення особливої уваги якості повітря і видаленню міських та інших відходів	11.5 Зменшити негативний вплив забруднюючих речовин, у т. ч. на довкілля міст, зокрема шляхом використання інноваційних технологій
11.7. До 2030 року забезпечити загальний доступ до безпечних, доступних і відкритих для всіх зелених зон та громадських місць, особливо для жінок і дітей, літніх людей та інвалідів	Не враховано
11.a. Підтримувати позитивні економічні, соціальні й екологічні зв'язки між міськими, приміськими і сільськими районами на основі підвищення якості <b>планування національного та регіонального розвитку</b>	11.6 Забезпечити розробку і реалізацію стратегій місцевого розвитку, спрямованих на економічне зростання, створення робочих місць, розвиток туризму, рекреації, місцевої культури і виробництво місцевої продукції
11.b. До 2020 року значно збільшити кількість міст і населених пунктів, що прийняли та <b>реалізують комплексні стратегії і плани, спрямовані на усунення соціальних бар'єрів, підвищення ефективності використання ресурсів, пом'якшення наслідків зміни клімату, адаптацію до його зміни та здатність протистояти стихійним лихам</b> , а також розробити й упровадити, відповідно до Сендайської рамкової програми зі зниження ризику лих на 2015–2030 роки, заходи з комплексного управління ризиками, пов'язаними з лихами, на всіх рівнях	Не враховано

# Базовий рівень ЦСР

Базовий рівень ЦСР 2015 року для Луганської області

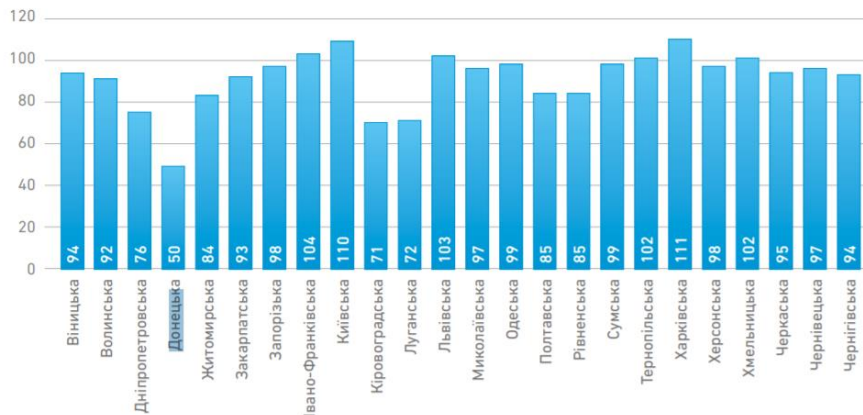
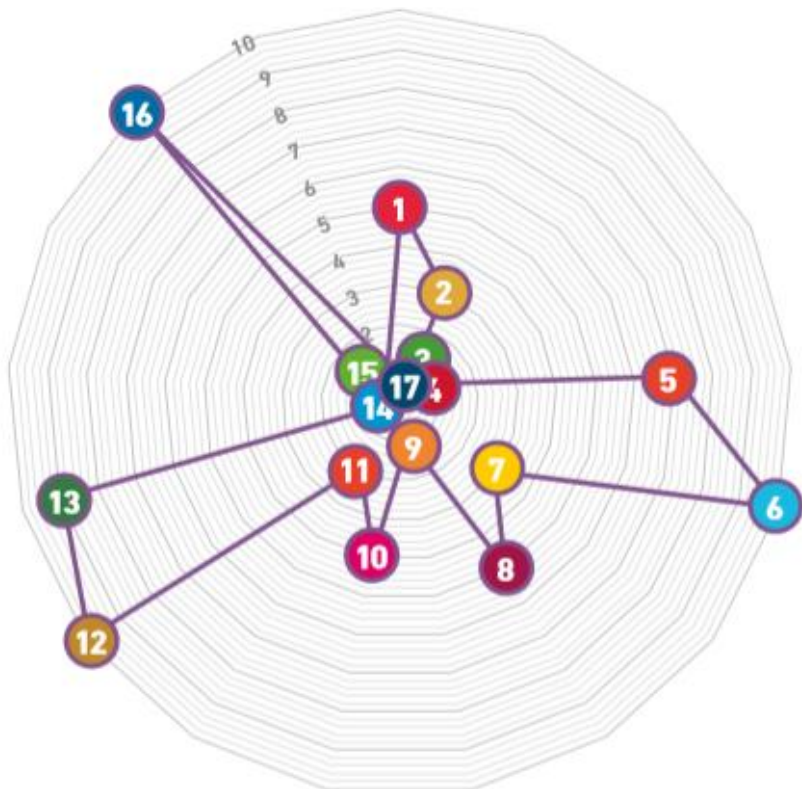
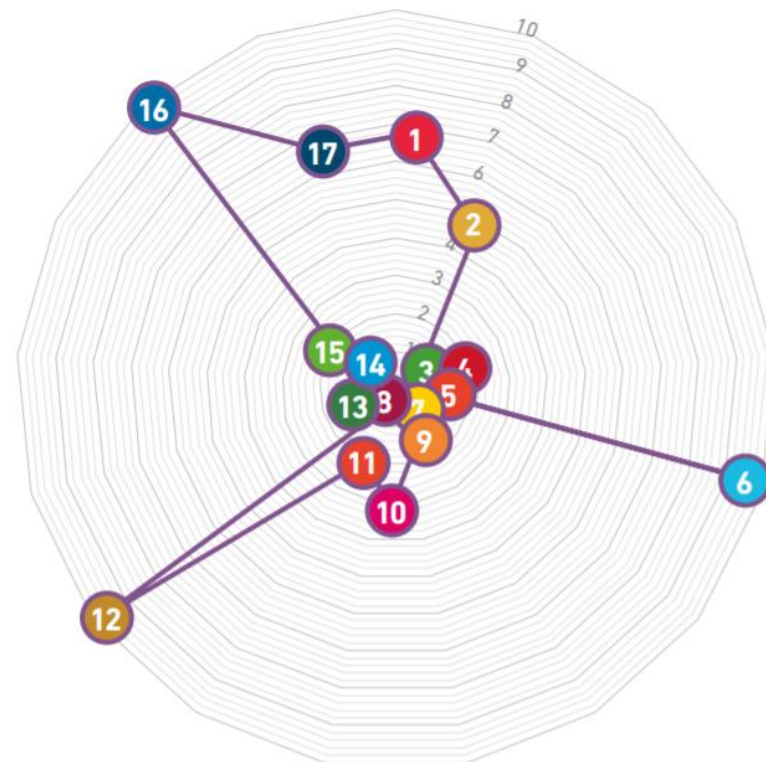


Рис.2. Базовий рівень ЦСР за «провідними індикаторами» по кожному з регіонів України.

Базовий рівень ЦСР 2015 року для Донецької області



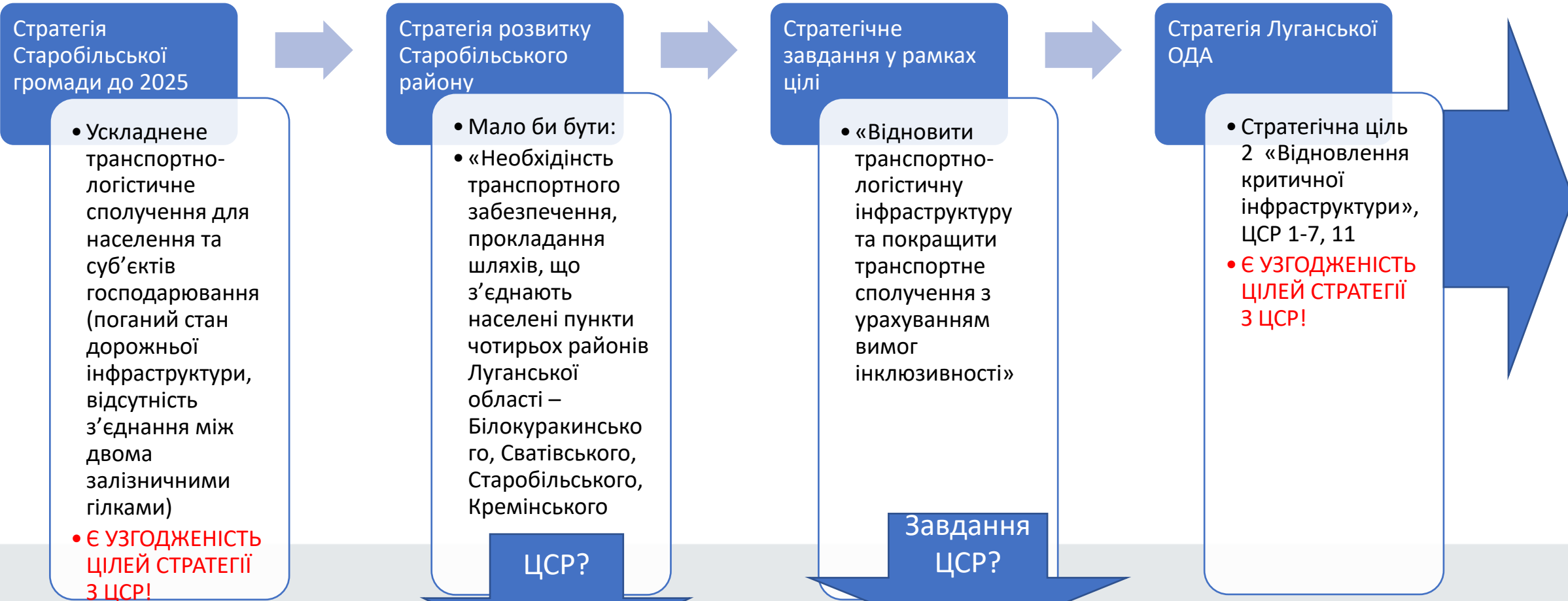
[Джерело: Дискусійна доповідь. Вимірювання досягнення цілей сталого розвитку регіонами України: вибір індикаторів та визначення базових рівнів](#)





# Класичне стратегування: приклад Луганської області

області (Підтримка в рамках Проекту USAID «Економічна підтримка Східної України», НІСД – [економічне обґрунтування](#))



# Класичне стратегування: приклад Донецької області

Стратегія розвитку м. Краматорська до 2027р.

- У Краматорську продовжується робота над розробкою Стратегії розвитку громади.
- Мало би бути:
- Про авіаційне сполучення, вплив на ЦСР

ЦСР?

Стратегія розвитку Краматорського району

- Мало би бути:
- Про авіаційне сполучення, вплив на ЦСР

ЦСР?

Стратегічне завдання у рамках цілі

- «Завдання 1.3.1. Підвищення якості та доступності транспортно-логістичних послуг з урахуванням внутрішніх та міжрегіональних зв'язків
- Завдання 1.3.2. «Розвиток екологічно безпечного транспорту»
- Проект «Реконструкція та розвиток аеропорту «Краматорськ»

ЦСР?

Стратегія Донецької ОДА

- Опертційна ціль «1.3 Транспортна досутпність та просторове сполучення» (ЦСР 9, 11)
- Є **УЗГОДЖЕНІСТЬ ЦІЛЕЙ СТРАТЕГІЇ З ЦСР!** (Головними принципами Стратегії визначено: (3) впровадження підходів сталого та збалансованого розвитку



# Можливості стратегування через призму

сталого розвитку – **ВИСНОВОК:** *основний позитивний ефект отримуватиметься суб'єктами, які не належать до транспортного сектору*



# Подальші дії для досягнення ЦСР

Перегляд практично усіх стратегічних документів на предмет їх узгодженості із цими Цілями.

**Запровадження інвестиційної політики на місцевому рівні, орієнтованої на сталий розвиток**

Такий перегляд має супроводжуватись наступними умовами:

- **створення дієвої системи стратегічного прогнозування і планування, орієнтованого на результат із бюджетом кожного завдання;**
- **узгодження стратегічних планів із фінансовими, людськими та матеріальними ресурсами;**
- **узгодження реформ, що проводяться в країні з адаптацією ЦСР, недопущення суперечностей між ними;**
- **широке залучення громадськості і зацікавлених сторін до обговорення проектів стратегічних документів і врахування їх позиції;**
- **створення інституцій, механізмів та інструментів для практичної реалізації стратегічних документів.**





# Глобальна Ціль 17

## Завдання 17.2.

Забезпечити, щоб розвинені країни повністю виконали свої зобов'язання з **надання офіційної допомоги з метою розвитку (ОДР)**, у т. ч. узяті багатьма розвиненими країнами зобов'язання **досягти цільового показника виділення коштів по лінії ОДР країнам, що розвиваються, на рівні 0,7 відсотка свого валового національного доходу (ВНД)...**



# Рекомендовані принципи залучення інвестцій для досягнення ЦСР

- **Стратегічне планування інвестицій.**
- **Сприяння інвестиційній діяльності.**
- **Співфінансування.**



# ЦСР-1 “Подолання бідності” в рамках інших ЦСР

- забезпечення недискримінаційного підходу з урахуванням гендерної рівності, окремих підходів до осіб з інвалідністю, корінного населення (ЦСР-5, ЦСР-10, ЦСР-16);
- подолання обмеженого доступу до виробничих ресурсів та ринків у виключній бідності (ЦСР-8);
- забезпечення доступності якісних базових послуг, зокрема освітніх, медичних послуг, водо- та теплопостачання (ЦСР-3, ЦСР-4 та ЦСР-11);
- залучення бізнесу за принципом “забруднювач платить” до підтримки проведення профілактичних заходів та подолання наслідків, з якими бідні верстви населення не можуть боротися особисто (ЦСР-6, ЦСР-11, ЦСР-13, ЦСР-14 та ЦСР-15);
- покращення якості харчування за рахунок заходів із подолання бідності (ЦСР-2);
- співпраця з бізнесом для сприяння постачанню товарів на місці їх виробництва (ЦСР-2),
- створення програм для працевлаштування місцевого населення (ЦСР-8, ЦСР-17);
- налагодження партнерських зв'язків з мережами громадянського суспільства задля навчання та тренування підприємницьких навичок у населення (ЦСР-8, ЦСР-16)
- подання громадянам, які мають потребу в житлі, допомоги в будівництві житла, в отриманні кредитів, у тому числі пільгових, та субсидій для будівництва чи придбання житла; подання допомоги власникам квартир (будинків) в їх обслуговуванні та ремонті (ЦСР-11).

